

In elke informatiebron schuilt een onderzoeksvraag naar keuze

7 januari 2026 – Marijke De Smet

Vlaamse overheid

Agenda

- Check-in vanuit titel: in elke informatiebron schuilt een OZV
- Inleiding op het [implementatieproject](#)
- Leren door datavisualisaties te contextualiseren
- Leren door praktijkonderzoek
- Leren door kansen te grijpen voor schoolontwikkeling
- Leerwinst

Welke data *kan* je gebruiken?

Beschikbare databronnen

Dataloep
publiek

AgODi

Onderwijskiezer

Dataloep privé/
databundels

Gemeente-
rapporten (1)(2)

Inspectierapport

Datawijzer
ba so buo

Provincie in
cijfers

Gestandaardiseerde toetsen

IDP
Q-platform

Peilingen

Paralleltoets

Evaluatiebox

LVS

Vlaamse Toetsen

Dia-toetsen

Koala

SALTO/TAL/...

Interne data van de school

Evaluaties en
attesten

Data leerlingen-
begeleiding

Data profes-
sionalisering

Afwezigheden

Ouder- en
leerlingcontact

Inspraakorganen

Klasobservaties

Onbetaalde
rekeningen

...

Bevragingen en zelfevaluatie-instrumenten

Beleidsvoerend
Vermogen

Welbevinden

VSK
Feedbacktool

Sterk
schoolbestuur

Burgerschaps-
kompas

VAD leerlingen-
bevraging

WellBe

Appwel

...

Figuur:
Katholiek
Onderwijs
Vlaanderen

- Denk aan jouw praktijkcontext
- Welke data **gebruik** je frequent?

Even in duo

Het begrip '**datagebruik**' wordt **procesmatig** en ruim gedefinieerd, nl. als data verzamelen, data beheren, de kwaliteit ervan beoordelen, data analyseren en/of interpreteren om het onderwijs in de school te **verbeteren** of te **borgen** (Schenke & Meijer, 2018).

Soorten onderzoeksvragen

Beschrijvend

Vergelijkend

Definiërend

Evaluerend

Verklarend

Even in duo, erna plenair

- Denk aan jouw praktijkcontext
 - Met welke **intentie(s)** of **ambitie(s)** gebruikte je onlangs 1 of meerdere informatiebronnen?
1. Beschrijven
 2. Vergelijken
 3. Definiëren
 4. Verklaren
 5. Evalueren
 6. Ontwerpen

Soorten praktijkproblemen

Situaties van onwetendheid: “We weten niet goed wat we moeten doen bij...”

- We weten niet goed hoe om te gaan met cognitief sterke leerlingen met variabele leerprestaties.

Dilemma waarover je een onderbouwde beslissing wilt nemen

- Kiezen we best voor een driesporenbeleid in de eerste graad of nog niet?

Behoefte om iets te verbeteren of vernieuwen

- Leerlingen nemen weinig verantwoordelijkheid op over hun eigen leerproces.

Leervragen

- Wat werkt bevorderend voor verhaalbegrip?

Bevestiging zoeken: “Is het goed wat wij doen?”

- Welk rendement halen onze initiatieven om ouders te betrekken?

[Home](#) / [Nieuws](#) / [Data-geïnformeerd onderwijs via praktijkonderzoek](#)

Data-geïnformeerd onderwijs via praktijkonderzoek

27 maart 2025

Strategisch beleidsplan

Delen via:

Implementatieproject

- Schooljaar 2024-2025
- 16 schoolleiders
- 3 kernteams (F2F, 7 sessies)
- 16 datateams (6 online tussenopdrachten voor het datateam van elke schoolleider)

3 Scholengroepen:
2x basisonderwijs en 1x secundair onderwijs

Casus: Vlaamse Toetsen

Meten, om te weten waarom iets (niet) werkt

Samen betekenisvol aan de slag met schooldata

Onderwijsniveau

Kleuter-, lager en
secundair onderwijs

Thema's

→ Data-geïnformeerd werken
→ Collectief leren

Verwachtingen bij ons Leerpunt project

Datateams

Dialogvoering

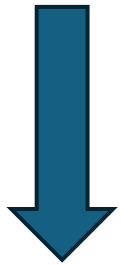
Multiperspectiviteit

Collectieve
betekenisgeving

Praktijkonderzoekend

*Onderwijsprofessionals als
onderzoekende experten die
hun buikgevoel onderbouwen
en samen doelgerichte en
data-geïnformeerde keuzes
maken.*

Leren door datavisualisaties te contextualiseren

Blömeke et al. (2015)

Noticing

Reasoning

Acting

Vanhoof, J. (2025)

Diagnostisch

Prognostisch

Motivationaleel

Schildkamp, K. (2021)

Data raadplegen

Data begrijpen

Data inzetten voor schoolfeedback
en schoolontwikkeling

Wat wil je graag te weten komen?

Hulp: ?

Startpagina

Feedback instelling

Feedback leerlingengroep

Toetsgegevens

Hoeveel van onze leerlingen bereiken de eindtermen? ►

Welk vaardigheidsniveau bereiken onze leerlingen? ►

Hoe doet onze instelling het in vergelijking met andere instellingen?

Wat zijn de toetsgegevens van onze instelling?

Leren door datavisualisaties te contextualiseren

Normgericht werken: gelijkenissen en afwijkingen in vaardigheidsniveaus in 2A-stroom t.o.v. Vlaanderen

Leesbegrip:

Relatieve aantallen bij vaardigheidsniveaus leesbegrip:

Vaardigheidsniveau	E	D	C	B	A
Eigen instelling	9%	0%	32%	45%	14%
Vlaanderen	6%	6%	22%	34%	33%

Significanties:

- Alles concentreert zich rond soortgelijk niveau (C+B)
- A+B bij ons is bijna gelijk als A+B in Vlaanderen
- Veel minder leerlingen halen niveau A (Vlaanderen)

Pluimen:

- Enerzijds hebben we de indruk dat we een zwakke instroom hebben (onze instelling wordt aanzien als “zwakker” want het is TSO), dat deze leerlingen weinig doen wat ze moeten doen (gericht studeren - motivatie), maar anderzijds merken we wel dat de resultaten van 59% leerlingen boven de lat liggen: we bereiken wel iets.
- We werken al jaren vanuit GOK aan taalvaardigheid, dit levert blijkbaar wel resultaten op.

Knipperlichten:

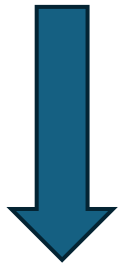
- Kan het zijn dat de sterkere leerlingen niet genoeg uitgedaagd worden?

De onderzoekende houding (Bruggink & Harinck, 2012)

9 GENERIEKE KENMERKEN		
Nieuwsgierigheid		
Afstand van routines		
Kritisch zijn		
Willen doorgronden		
Oordeel uitstellen		
Gerichtheid op bronnen		
Gerichtheid op nauwkeurigheid		
Willen delen met anderen		
Perspectief wisselen		

>> FEITEN vs MENINGEN > HYPOTHESE > ONDERZOEKSVRAGEN

Leren door praktijkonderzoek

Blömeke et al. (2015)

Noticing

Reasoning

Acting

Vanhoof, J. (2025)

Diagnostisch

Prognostisch

Motivationeel

Schildkamp, K. (2021)

Data raadplegen

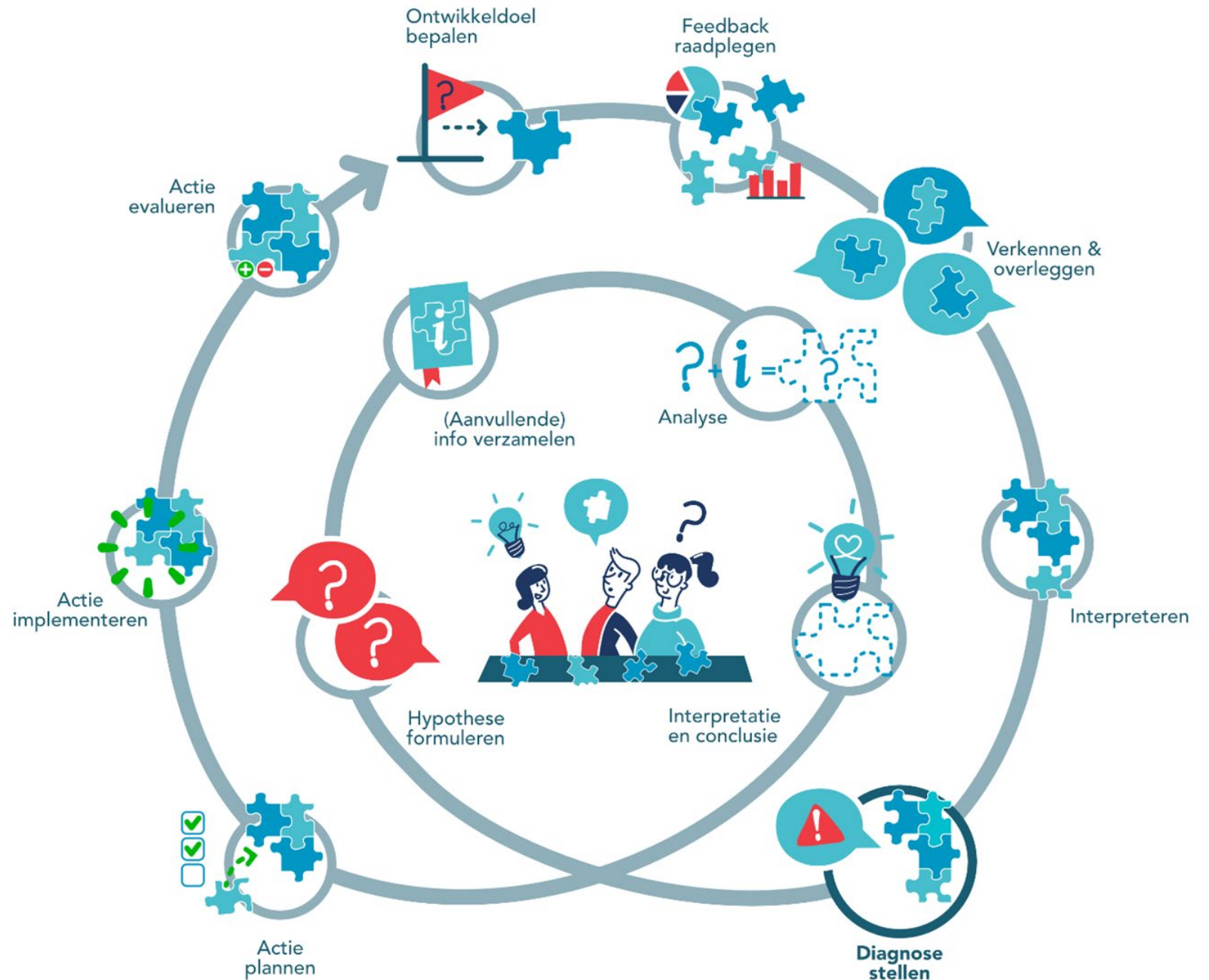
Data begrijpen

Data inzetten voor schoolfeedback
en schoolontwikkeling

Projectdoel

Schoolleiders en leerkrachten zijn in staat om

praktijkonderzoekend te redeneren op toetsresultaten en leerwinst (Reasoning).

Onderzoeksvragen: Theorie

Toolkit 'Leren en lesgeven'
Zittenblijven

**Helpt een jaar overdoen
als een leerling het vereiste
niveau niet haalt?**

Toolkit 'Leren en lesgeven'
Strategieën voor begrijpend lezen

**Welke strategieën kan je
toepassen om begrijpend lezen
te stimuleren?**

Toolkit 'Leren en lesgeven'
Mondelinge taalvaardigheid

**Hoe kan je de mondelinge
taalvaardigheid van
jouw leerlingen versterken?**

Criteria en keuzes

Vraagzin?

Scherp en eenduidig?

Open vraag?

Enkelvoudige vraag?

Niet suggestief?

Beschrijvend

Vergelijkend

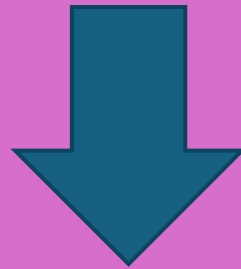
Definiërend

Evaluerend

Verklarend

Ontwerpende OZV in HKW-vorm formuleren

**Hoe kunnen we in context Y met doelgroep Z
een oplossing vinden voor probleem x?**

Leidt tot deelvragen

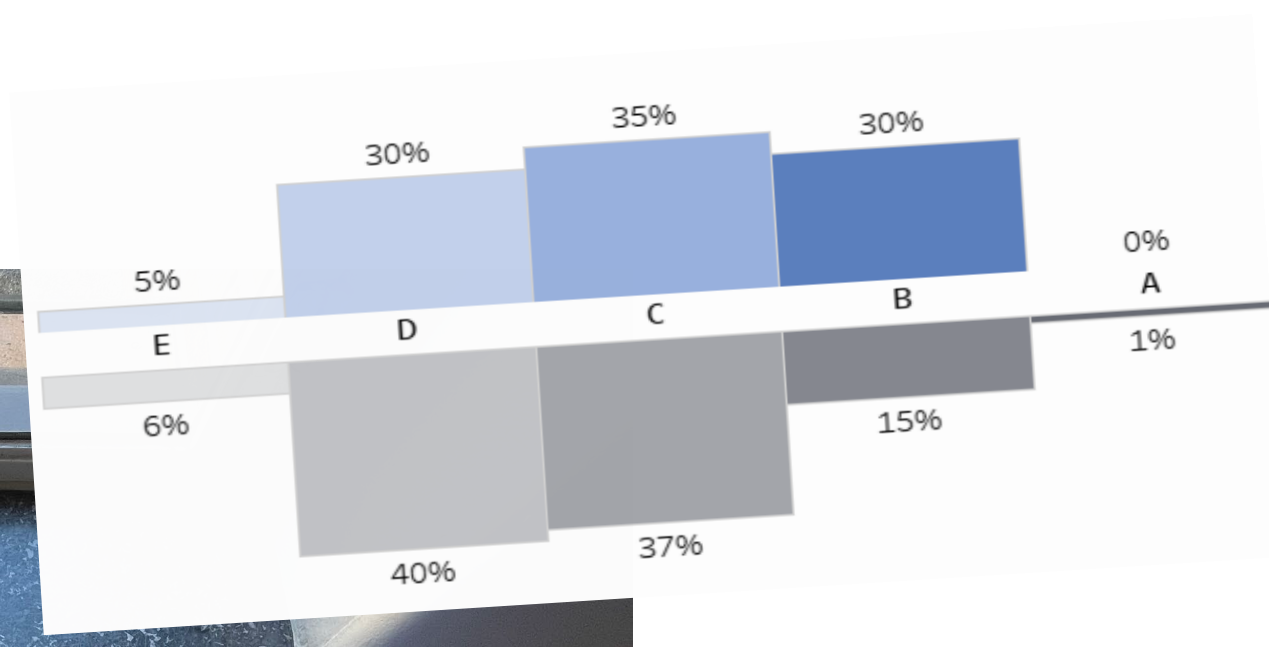
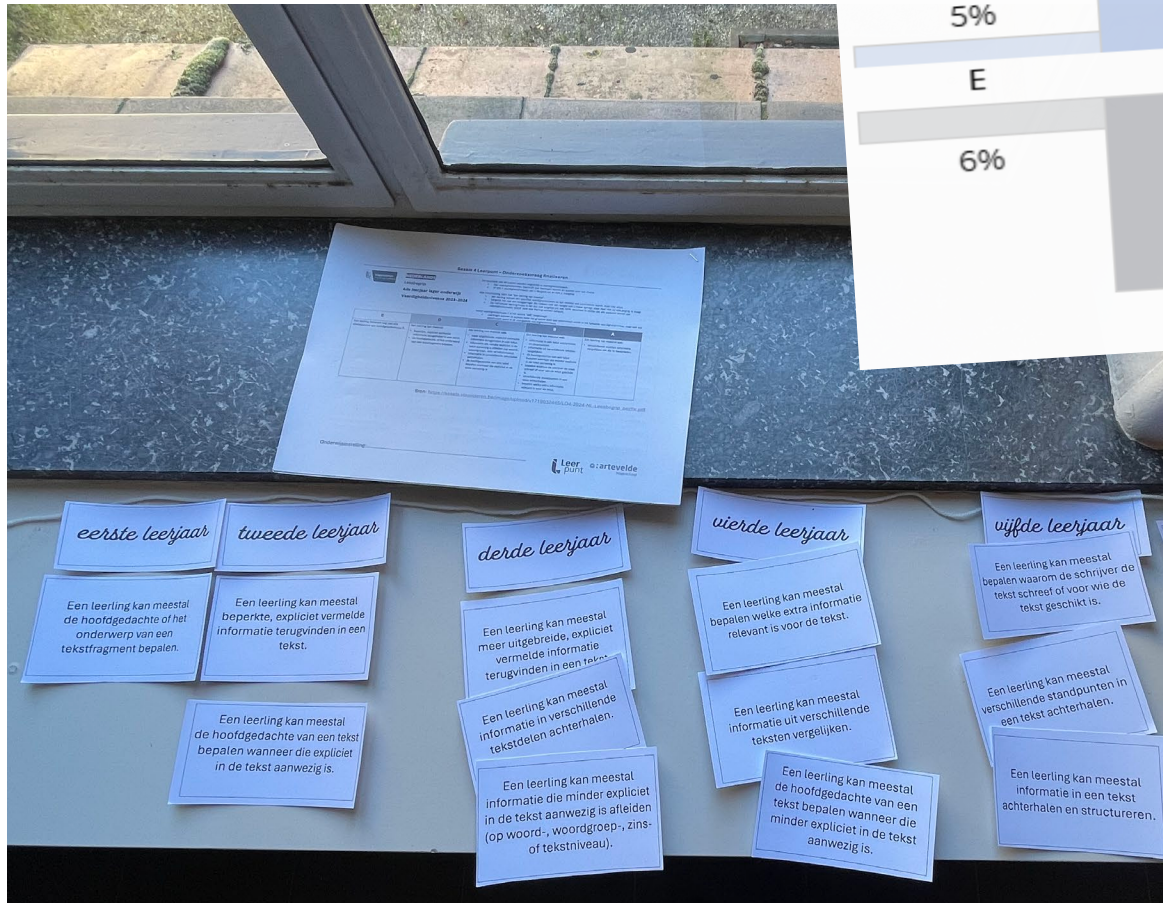
Techniek : inzoomen en uitzoomen

	Actor	Doelgroep	Kennis, vaardigheden, attitudes	Context
	↓	↓	↓	↓
	- het lerarenteam	- alle leerlingen op school		- bij het leergebied wetenschappen en techniek
Hoe kan ik		leerlingen van het vijfde leerjaar	zelfstandig leren werken	in de lessen natuur?
		- de leerlingen in klas X - de leerlingen met taalproblemen - Michael	- leren activiteiten te plannen	- in de experimenteerlessen bij natuur

Onderzoeksvragen: Vlaamse Toetsen

1. Hoe scoren leerlingen uit 2B op leesbegrip in vergelijking met referentiescholen?
2. Hoe wordt er op school (eigen context, leeractiviteiten) omgegaan met het oplossen van wiskundige problemen?
3. Hoe kunnen de Vlaamse toetsen helpen bij de opstart van een driesporenbeleid in de klas?
4. Waarom hadden we de vergelijkbare resultaten met Vlaanderen op toetsitem X (bv. getalbegrip) ook zo verwacht?

OZV: Hoe rollen de vaardigheidsniveaus van leesbegrip zich als leerlijn uit op onze school?

VAARDIGHEIDSNIVEAUS				
Nederlands Leesbegrip				
Schooljaar 2023-2024 2de leerjaar secundair onderwijs A-stroom				
E	D	C	B	A
Een leerling beheerst nog niet alle deelaspecten van vaardigheidsniveau D.	Een leerling kan meestal: - beperkte, expliciet vermelde informatie terugvinden op een of meerdere plaatsen in een tekst. - de hoofdgedachte of het onderwerp bepalen als die expliciet in een tekst aanwezig zijn.	Een leerling kan meestal ook: - meer uitgebreide, expliciet vermelde informatie terugvinden op een of meerdere plaatsen in een tekst. - bepalen waarom de schrijver de tekst schreef of voor wie de tekst geschikt is. - bepalen welke extra informatie relevant is voor de tekst.	Een leerling kan meestal ook: - informatie afleiden op woord-, woordgroep-, zins- of tekstniveau als die minder expliciet in een tekst aanwezig is. - verschillende stukken informatie uit een tekst samenbrengen en eenvoudige gevolgtrekkingen maken. - de hoofdgedachte bepalen als die minder expliciet in een tekst aanwezig is.	Een leerling kan meestal ook: - informatie afleiden op zins- of tekstniveau als die niet expliciet of niet opvallend in een tekst aanwezig is. - verschillende stukken informatie interpreteren om te beoordelen voor wie een tekst geschikt is. - verschillende stukken informatie interpreteren om te beoordelen welke extra informatie relevant is voor de tekst. - verschillende stukken informatie interpreteren en vergelijken om die te beoordelen of om gevolgtrekkingen te maken.

OZV: Op welke manier kunnen we het realiseren van leestijd aanpassen aan de specifieke noden van de leerlingen?

leerjaar	Werkelijke gemiddelde leestijd (min)	OVSG-leestijd (min)	Eskes (2020) leestijd (min)
L1	206	400	360 TL
L2	223	180	150-180 TL en VL
L3	240	180	120-180 TL en VL
L4	138	180	120 TL en VL
L5	239	180	60 VL
L6	198	180	60 VL

- Momentopname, op weekbasis, VL = vrij lezen, TL = technisch lezen.
- Bij een volgende tijdsmeting moeten er duidelijkere afspraken gemaakt worden (leergebieden).

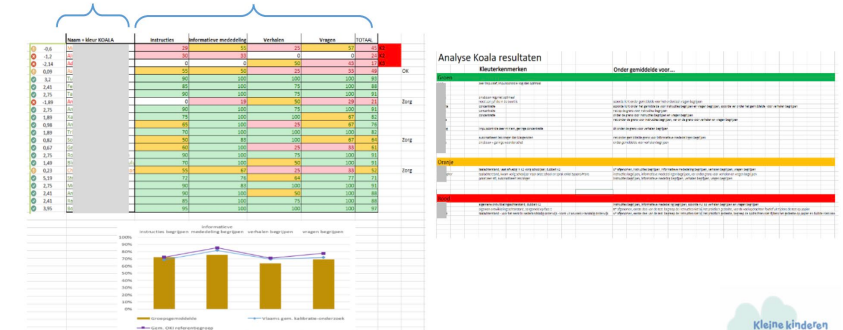
Tijd voor Koaliteit – ander project

- Wat doen we goed als we kijken naar de screening resultaten?
- Ik zou graag ... bereiken. Ik zou tevreden zijn als ... (DOEL)
- Hoe kunnen we samen met ouders werken aan mondelinge instructies begrijpen?
- Hoe kunnen we met verhalen vertellen bijdragen aan woordenschatverrijking?
- Welke trend valt ons erg op?
- Hoe komt het dat de Koala-resultaten op 1 deelvaardigheid sterk verschillen per vestiging?
- Wat kan voor minder taalvaardige kleuters de meerwaarde zijn van de ORION kijkwijzer?
- ...

Resultaten output over meerdere jaren

Resultaten KOALA test -50 / +50 / +70 % beeldvorming

De taal van datagebruik

1. Vaardigheden van leerlingen op een correcte manier **meten en interpreteren**
 - Bijvoorbeeld: **Deze leerling presteert met een ruwe score van 10 op deze test bij de laagste 8% tot 13% van de leerlingen midden eerste leerjaar. Zie scoringstabel met zones.**
2. **Handelingsgericht aan de slag** gaan met de resultaten van het meten/monitoren
 - Bijvoorbeeld: **Deze leerling heeft nood aan verlengde instructie, op basis van een grondige foutenanalyse.**

Vraagstelling gelinkt aan datagebruik (bv. Smartschool)

Resultaten

Leraar

Welke resultaten behalen de leerlingen voor mijn vak(ken) dit schooljaar?

Wat is de verhouding tussen het dagelijks werk en het examen voor mijn vak(ken) dit schooljaar en over de schooljaren heen?

Welke resultaten behaalden mijn leerlingen voor mijn vak(ken) tijdens de laatste vijf schooljaren?

Welke resultaten behaalden mijn leerlingen per vakonderdeel tijdens de laatste vijf schooljaren?

Welke resultaten behalen de leerlingen met een andere thuistaal voor mijn vak(ken)?

Wat is de verhouding tussen het aantal evaluaties en het eindresultaat van de leerlingen voor ons vak in hetzelfde leerjaar en over de schooljaren heen?

Wat is de verhouding tussen het aantal evaluaties en het eindresultaat van de leerlingen voor ons vak per studierichting?

Welke resultaten behalen de leerlingen voor mijn vak(ken) in vergelijking met hun algemeen totaal?

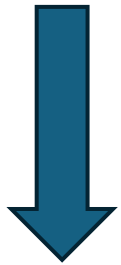
Directeur

Wat zijn de resultaten van verschillende leerkrachten voor hetzelfde vak binnen hetzelfde schooljaar en dezelfde studierichting?

Leren door kansen te grijpen voor schoolontwikkeling

Blömeke et al. (2015)

Noticing

Reasoning

Acting

Vanhoof, J. (2025)

Diagnostisch

Prognostisch

Motivationaleel

Schildkamp, K. (2021)

Data raadplegen

Data begrijpen

Data inzetten voor schoolfeedback
en schoolontwikkeling

Oogopslag en actieplanning (Meirsschaut et al., 2021)

Jullie oogopslag en procesbenadering

Veranderthema, bv.

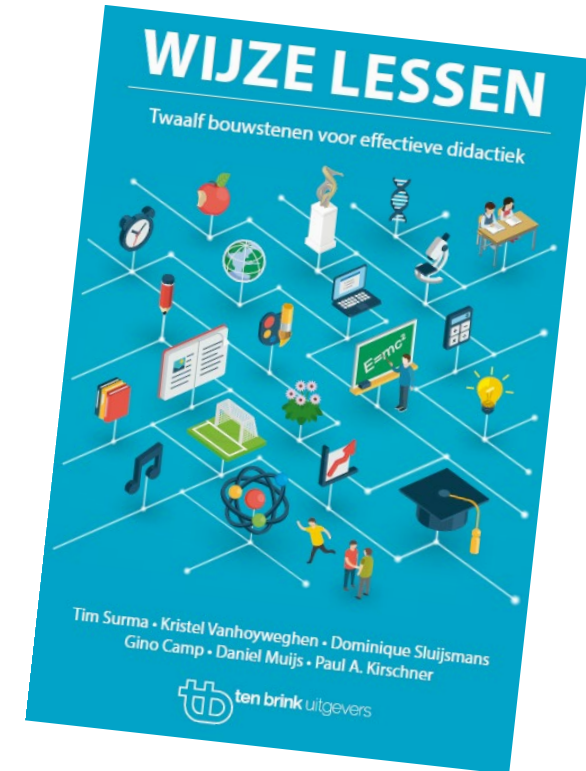
Leesbegrip faciliteren, vaardigheidsniveau ophogen:

- Willen weten: AVI correlaties, [technisch lezen in een doorlopende lijn](#)
- Visie: Zorggroepen, doelgroepenwerking (risicolezers)
- Aanpak: Leesstrategieën aanbrengen en oefenen
- Actie: [Close Reading](#) en tutorlezen

Op PV2:

kritische blik op onze methode(s)

stilstaan bij onze aanpak
(effectieve didactiek)

BETEKENISVOL

INTERACTIE

ONDERSTEUNING EN
UITDAGING

EXPLICIETE INSTRUCTIE

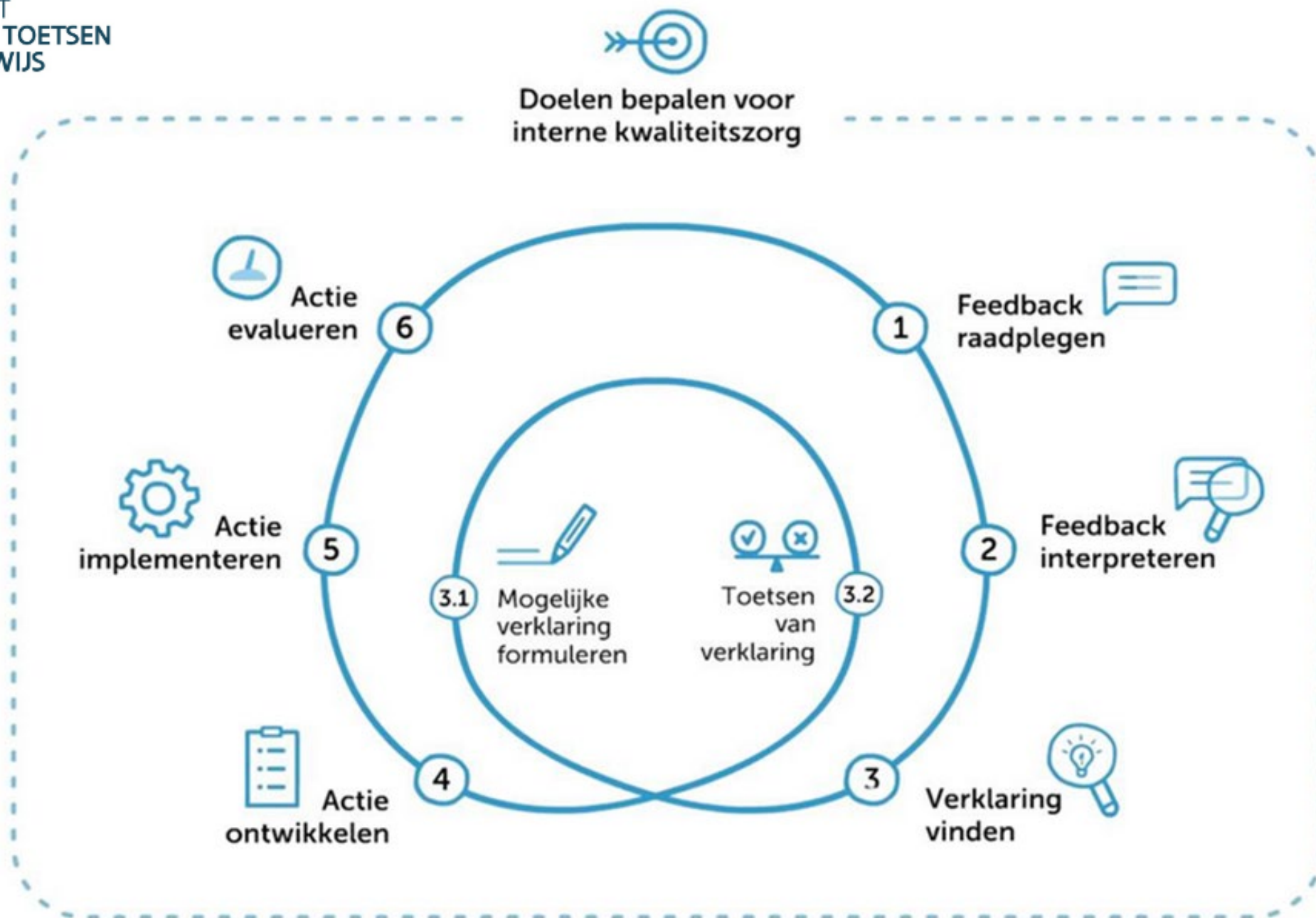
MOTIVATIE

TRANSFER

Data-geïnformeerde leerwinst

- Link met **Brede Basiszorg en Verhoogde Zorg** (bijv. volgsystemen en toetsresultaten)
- Link naar **Evalueren**: verantwoordelijkheid van **alle leraren**
- Link naar **Digitale competenties** (bijv. Smartschool Analytics, Tableau Reader)
- Link naar **Teamkracht**, collectief leren in een datateam
- Link met **Kwaliteit**, het gebruik van gegevens om beslissingen in de onderwijspraktijk te ondersteunen en om de onderwijskwaliteit te verbeteren

Bronnen

Blömeke, S., Gustafsson, J.-E., & Shavelson, R. J. (2015). Beyond Dichotomies: Competence Viewed as a Continuum. *Zeitschrift Für Psychologie*, 223(1), 3-13.

Eskes, M. (2020). Technisch lezen in een doorlopende lijn. Een praktisch handboek voor de basisschool. Pica.

Goffin, E. et al. (2024). Wat is jouw punt? Betekenis geven aan prestatiegegevens van leerlingen. Een inspiratiegids. Acco learn.

Mandinach, E., & Gummer (2016). What does it mean for teachers to be data literate: Laying out the skills, knowledge, and dispositions. *Teaching and Teacher Education*, 60 (2016), p. 366-376.

Meirsschaut, M., Hostyn, I., & Naert, L. (2021). Wijzer voor werkbare scholen in verandering. Omdat wijs en werkbaar veranderen vleugels geeft. Gent: Arteveldehogeschool.

Schenke, W., and J. Meijer. 2018. Datagebruik in Het Onderwijs. Problematiek Uiteengezet [Data Use in Education: An Overview of the Problems]. Amsterdam: Kohnstamm Instituut.

Schildkamp, K., (2021, 8 december). Webinar effectief datagebruik. Didactief online.
<https://www.youtube.com/watch?v=9BXYzQPGAic>

Studiedag Vlaamse Toetsen (2025, 7 oktober), Brussel.

van der Donk, C., & van Lanen, B. (2020). Praktijkonderzoek in de school (4de herz. dr.). Uitgeverij Coutinho.